6. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖLÜMARDI [NEKROLOJİ] YAZILARDAN (VEFAT İLANLARI, VEFEYÂT [OBITUARY] VE İHTİSASAT [EULOGY]) YARARLANMA

"İnsanlar yaşatarak yaşar birbirini
Ve hayat meşalesini, birbirine devreder koşucular gibi."
***Lucretius** (MÖ 99-MÖ55)*

Bu bölüm sonunda aşağıdaki kazanımların gerçekleşmesi beklenmektedir:

- Gazete ve dergilerdeki ölümardı [nekroloji] yazıları (vefat ilanları, vefeyât [obituary] ve ihtisasat [eulogy]) arasındaki farkları kavrar.
- Ortaokul öğrencilerinin biyografi yazımında ölümardı yazılarını (vefat ilanları, vefeyât ve ihtisasat yazılarını) kullanabilmesini sağlar.
- Ortaokul öğrencilerinin kaleme aldıkları ölümardı yazılarını (vefat ilanları, vefeyât ve ihtisasat yazılarını) değerlendirebilir.

Özet

Bu yazının amacı; genelde sosyal bilgiler özelde tarih araştırmalarında, gazete ve dergilerde yayınlanan ölümardı [nekroloji] yazılarının (vefat ilanları, vefeyât [obituary] ve ihtisasat [eulogy] vb.) aralarındaki farkları tam olarak belirledikten sonra, bu türde metinlerin bulunduğu gazetelerden/dergilerden sosyal bilgiler dersinde yararlanmak ve söz konusu türde metinler yazabilmek için gerekli kuramsal çerçeveyi çizmek ayrıca sosyal bilgiler sınıfında yapılabilecek etkinlik önerilerinde bulunmaktır.

Giriş

Sosyal Bilgiler eğitiminde üç geleneksel yaklaşımdan ikincisi, "sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler" anlayışıdır. Bu yaklaşıma göre ders işleme, Türkiye'de eğitimbilimcilerin "Araştırma ve İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi" olarak Türkçeye kazandırdığı "Sorgulama Yöntemini (Inquiry Method) işe koşmayı gerektirmektedir. Ortaokul öğrencisi, bir kez kendi araştırma sorusunu formüle ettikten sonra çözüm için hipotezlerini ileri sürerler, sonra veri toplama aşamasına geçer. Daha sonra verileri analiz eder, hipotezleri test eder, yorumlar ve bulgularını raporlaştırır.

Sosyal bilgileri oluşturan disiplinlerden biri de "tarih"tir. Sosyal bilgiler öğretmeni, ortaokul öğrencilerine basit olarak tarihçilerin nasıl çalıştığını göstermelidir. Üstelik diğer konuların tarihinin yazımına nazaran biyografi yazarlığı üzerinden tarihçilik mesleğini göstermek çok daha kolay olabilir. Üzerinde çalışılan kişinin hemen vefatının arkasından yazılan, olayın güncelliğini ve yazarın düşüncelerini, duygularını ve tanıklığını yansıtan ölümardı yazılarının gözden geçirilmesi, biyografisi yazılan kişinin, şahsiyetinin daha iyi tanınmasını sağlar. 2003'te İhsan Sungu üzerine yazdığım makalede, "İhsan Sungu'nun Ardından" kısmı için, vefatının arkasından onunla ilgili bir yazı bulabilmek için *Ulus, Cumhuriyet, Tanin, Akşam* gibi dönemin gazetelerini taramıştım. Böylece Nahid Sırrı Örik, Halil Fikret Kanad, Nurullah Ataç'ın ölümardı denemelerine ulaştım ve bu kişilerin İhsan Sungu ile dostluklarını keşfettim ve rahmetli Sungu'nun hususiyetlerini bu yazılar üzerinden anlamaya çalıştım.

Canbek'e göre (2001:110) nekrolojik (ölümardı) denemelerde amaç anma değil, güncel bir ölüm olayının hemen arkasından düşüncelerin ve duyguların paylaşımıdır. Oruç (2010:323), biyografileri; yazım tekniğine göre bilimsel biyografi, biyografik roman, nekroloji, otobiyografi, monografi ve portreler şeklinde sınıflandırdığını belirtmektedir. "Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri" adlı üniversite lisans öğrenimi için yazılmış bir ders kitabında da nekroloji yazıla-

rı, biyografi çerçevesinde ele alınmaktadır (Er ve Körükcü, 2016:314). Burada Er ve Körükcü (2016:314), edebiyatta bir biyografi türü olarak nekroloji (ölümardı) yazılarına dikkat çekmişler ve bu türden yazı yazanlara "nekrologist" dendiğini belirtmişlerdir. Arkeolojide antik kent mezarlarına "nekropol" adı verilmektedir. Eski Yunanca "nekropolis" yani "ölüler kenti" anlamına gelmektedir. Nekroloji sözünün dilimize Fransızcadan geçmiş olması muhtemeldir. Hilmi Yavuz, bu türden yazılara *biyografi*ye (yaşam öyküsü yazısı) karşı, *nekrografi* (ölüm öyküsü yazısı) olarak adlandırılmasının daha doğru olduğunu belirtmektedir. Mengi (2016:163-167), edebiyat araştırmalarında göz ardı edilen nekrolojik yazılarının karakteristik özelliklerini incelediği ve Türk edebiyatındaki yerini ortaya koyduğu makalesinde nekroloji yazılarını; anıya/paylaşıma dayalı nekroloji, portresel nekroloji, eleştirel nekroloji, eklektik nekroloji olarak sınıflamaktadır. Çetin-Baycanlar'ın (2005) de belirttiğine göre nekroloji yazılarında kişinin sadece olumlu yönleri değil, zaman zaman olumsuz özelliklerinden de söz edilebilir.

Anglo-Sakson dünyada ise gazetelerde yayımlanan bu türden yazılara *obituary ve eulogy* adları verilmektedir. *Obituary ve eulogy* yazılarının birer metin türü olarak "ölümardı yazısı" başlığı altında incelenmesi uygun görülmektedir. Tarih ve edebiyat yolları birbirinden ayrı disiplinler olsa da tarihçi de bu metin türlerini, bilimsel araştırmasında kendi meslekî bakış açısıyla elbette kullanabilir. Öncelikle iyi bir tarihçi, bu yazı türlerinin temel özelliklerini bilmekte ve kendi metinin inşasında tam künyesini vererek, dikkatlice kullanmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmeni, öğrencilerine tarihçilerin bu metinlerden nasıl yararlandığını somut olarak göstermelidir. İşte bu çalışmada, bu türden yazılardan yararlanma için genel bir çerçeve çizilecektir.

Okullarda Gazetelerin Ders Materyali Olarak Kullanımı

Tarih araştırmalarında veri kaynağı olarak gazetelerin ve buralarda çıkan haberlerin yeri ayrıdır. Elbette pek çok tarih kaynağında olduğu gibi bu haberlerin de iç ve dış eleştiri süzgecinden geçirilmeye ihtiyacı vardır. 1930'lu yıllarda Viyana'daki eğitiminden dönen Muvaffak Uyanık, "**Yeni Okulun Ders Vasıtalarından Gazete**" adlı kitabı yayımladı. 1914 doğumlu rahmetli hocam Dr. Hüseyin Dağtekin'in özel kütüphanesinde gördüğüm titizlikle hazırlanmış gazete kupürleri arşivi, onun ve kuşağının bu tür bir okul eğitiminden geçtiğinin en güzel kanıtlarından biridir. 1970'li yılların siyasi çalkantılı günlerinde gazetelerin okullara girmesi yasaklanmıştı. Altı yıl önce, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, "**Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma**" adıyla 24.01.2008 tarih ve 03 sayılı Kurul kararını açıkladı. Bu karar ile gerek ders kitaplarında, ge-

rekse sınıf ortamında gazete kupürlerinin kullanılmasının teşvik edildiği dikkati çekmektedir. Burada 4. sınıftan 8. sınıfa kadar, matematik, fen ve teknoloji, Türkçe ve sosyal bilgiler derslerinin kazanımları, gazete kupürlerinden yararlanma ilişkilendirilmektedir. Örneğin, gazete kupürlerindeki makale, haber, reklam, ilan, yazı dizilerinden hareketle Türkçe dersinde (4-8. sınıflar arası);

- Dikkatli okuma
- Abartılı ve yanlış yönlendirici kupürler üzerine tartışma yapma
- Dil, ifade ve bilgi yanlışlarını bulma
- Haber hakkında mantıksal bir bütünlük içinde tartışma
- Alıntılarla desteklenen yazılar yazabilme,
- Metinlerdeki anahtar kelimeleri bulma,
- Başlıklar arasında uyum ve uyumsuzluğu tartışma,
- Duygu ve düşüncelerini paylaşma
- Görsel materyalleri yazıyı destekleyici şekilde kullanma

gibi becerilerin geliştirilmesine çalışıldığı dikkati çekmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin 5. sınıf ve 4. ünitesi ile ilgili olarak "Gazetelerin insan kaynakları, iş ilanları ve ekonomi bölümleriyle ilgili kupürlerden yararlanılarak gazetede yayınlanabilecek nitelikte konuyla ilgili bir yazı hazırlamaları istenebilir." açıklamasına yer verilmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin 6. sınıf 3. ünitesi ile ilgili olarak, "İş ilanları ile ilgili gazete kupürleri inceletilerek öğrencilerin kişilik özellikleriyle seçmeyi düşündükleri mesleklerin özelliklerini karşılaştırmaları istenebilir." ve söz konusu dersin, 7. sınıf 2. ünitesi ile ilgili olarak "İnsan kaynakları, iş ilanları vb. ile ilgili gazete kupürleri incelenerek mesleklerin istediği niteliklerle mesleki tercihlerine yönelik tercihlerini karşılaştırmaları istenebilir." açıklaması yapılmaktadır. Yukarıda da görüldüğü gibi bu Kurul kararı, sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılabilecek ilanlara; ekonomi disiplini ve meslek seçimi açısından yaklaşmaktadır.

Günümüzde Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve dersin öğretim materyalindeki (ders kitabındaki) "Bir Gazete Haberi Hazırlamaya Ne Dersiniz?", "Gündemimiz Medya", "Gündem İle Gelen Kamuoyu", "Medyanın Kurgusu", "Anlamlandırmak: Anlam Bizde", "Gerçeğin Peşinde", "Ön Yargıyı Fark Etme", "Farklı Pencerelerden Bakmak", "Okul Gazetesi Hazırlıyoruz.", "Medyada Karakter Yaratmak", "Duyarlıyım." gibi etkinliklerle geleceğin yetişkin vatandaşlarının gazete okuma ve hazırlama becerilerinin de geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Yahşi de (2011), Ankara'da 12.sınıf (Lise 4) Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersini okuyan öğrenciler üzerine yapmış olduğu deneysel yüksek lisans araştırmasında Tarih dersinde Kore Savaşı ile ilgili konuda dönemin gazetelerinin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı, geçmiş ve günümüz olaylarına karşı çok perspektifli bakış açısı kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Diğer yandan, yukarıdaki resmî Karar ve etkinlik önerilerinde gazete ve dergilerdeki vefat ilanları, vefeyât [obituary] ve ihtisasat [eulogy] yazıları ile ilgili doğrudan bir yönergeye ve örnek uygulamaya rastlanmamaktadır.

Vefeyât (Obituary) ve İhtisasat'ın (Eulogy) Sözlük Anlamları ve Süreli Yayınlardaki Kullanımına Bir Bakış

Biyografi yazımlarında, tarihçiler için güncel ya da eski süreli yayınlarda yer alan; ölen kişilere ilişkin ölümardı (nekroloji) yazıları (vefat ilanları, vefeyât [*obituary*] ve ihtisasat *[eulogy] gibi)* çok büyük önem arz eder. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 44'üncü maddesi ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun özel hayatın gizliliği başlığı altındaki 21'inci maddesine göre, üçüncü şahısların medeni hâli dışında, hiçbir bilgisini tarihçilerle ve araştırmacılarla paylaşmamaktadır. Bu da tarihçilerin, hayatını araştırdıkları kişinin ölüm tarihini, ay ve gün olarak bulmak için bazen günlerce kütüphanelerde, dönemin gazetelerini aslından ya da mikrofilmlerden taramasını gerektirmektedir. Şimdi vefat ilanları, vefeyât [*obituary*] ve ihtisasat *[eulogy]* gibi metin türlerini kısaca ele alalım.

Vefat ilanları, millî ve mahalli basında önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde memleketinden kopmuş insanların, memleketi ile bağını devam ettirmesine yardımcı olan mahalli gazetelerde vefat ilanlarının yeri ve önemi çok ayrıdır. Bu ilanlar üzerinde çalışan kişinin, gerçek adını, değişik kurum ve derneklerle ilişkisini gösterdiği gibi akrabalık bağlarını da göstermektedir. En mühimlerinden biri de bu ilanlar, vefat eden kişinin akrabalarını ve en yakın dostlarını tesbit etmeyi ve irtibat kurmayı sağlayabilmektedir.

Güzel Türkçemiz bir kişinin vefatını ifade edecek kelimeler açısından çok zengin olmakla beraber, esasen "*obituary*" *ve* "*eulogy*" gibi sözleri Batı kültürünün günümüzde kullandığı sözlük anlamından yola çıkarak, bizim kültürümüzde kullanılan karşılıklarıyla eşleştirmek olduça güçlük arz etmektedir. Batı'da "*obituary*" ve "*eulogy*" metinleri, tarihsel kanıt niteliği taşımaktadır. Bu metinlerin kökenleri Eski Yunanda, ölenleri öven konuşmalara verilen ad olan "*enkomion*"lara kadar gitmektedir. Bu metinler amaç, işlev ve yapı açısından birbirinden oldukça farklıdır. Oxford Advanced Learner's Sözlüğü "*obituary*"*i* şöyle tanımlamaktadır;

"*Obituary, ölümünden az sonra gazetede birinin hayatı ve başarılarının kısaca anlatıldığı basılı ilan tarzında bir yazıdır.*" Bir "*obituary*"de olması gereken kısımlar şöyle ifade edilmektedir;

a. **Ölüm ilanı** (Kişinin ismi, vefat tarihi, yaşı, vefat sebebi)

b. **Biyografisinin anahatları:** (Önemli olaylar, kişisel özellikleri, aile ve insanlığa getirdiği katkılar, başarıları ya da ödülleri)

c. **Yaşayan ve vefat etmiş tanınan aile bireylerinin belirtilmesi**

d. **Cenazenin ne zaman ve nereden kalkacağı**

e. **Özel mesajlar** (Çiçek gönderme ya da bağış v.b.)

f. **Fotoğraf**

Özellikle ABD'de de *New York Times* gibi gazetelerin ilgili sayfaları, çok okunan sayfalardan olup, gönülden gelerek iyi düşünülmüş, okuması kolay, bilgi verici ve etkileyici bu türden yazılar paylaşılmaktadır. Öyle ki 2016'daki Tribeca Film Festivaline, belgesel film yapımcısı Vanessa Gould *New York Times*'in obituary masasındaki iş hayatına içerden bir bakışla anlattığı *"Obit"* adlı filmiyle katıldı.

Tarihi kütüphanelerimizde "*vefeyât*" adı verilen, vefat edenleri anlatan bir tür kitaplar mevcuttur. Bunların en meşhuru da 18. yüzyılda yaşamış Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin "*Vefeyât-ı Ayvansarâyî*" adlı eseridir. Vefeyât, birden fazla kişinin ölüm haberlerini toplayan bir kitap görünümünde olsa da eski dergi ve gazetelerde vefat haberlerinin yer aldığı kısma da bu ad verilmiştir. *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası, Akademik İncelemeler Dergisi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* ve *İslâm Araştırmaları Dergisi* de bu haberleri, "vefeyât" (obituary) başlığı altında vermektedir. Örneğin Meslektaşlarım Galip Çağ ve İsmet Sarıbal (2012:66-70) tarafından Türk harflerine aktarılan Ahmed Refik Altınay'ın (1915) *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*'nda yazdığı Fatihli Tevfik Paşa'ya [ölm. R. 4 Kanunuevvel 1331(M. 17 Aralık 1915] ilişkin vefeyât yazısı dikkatle incelendiğinde; Ahmed Refik'in onun kişisel özelliklerini ve eserlerini sıraladıktan, kendisine ilişkin görüş ve kişisel anılarını paylaştıktan sonra tercüme-i hâlini (biyografisini) verdiği görülmektedir. 1960'lı yıllarda *Türk Kültürü* dergisi ise yerli ve yabancı kişilerin vefat haberlerini "Kayıplar" başlığı altında okuyucularına duyurmakta idi (bk. Ek 1). Bu dergilerdeki "*vefeyât*" yazıları dikkatle incelendiğinde, Batıdaki *obituary* yazım kurallarının oldukça dışına çıkıldığı görülmektedir. Bununla beraber bu yazıda "*obituary*" sözünün karşılığı olarak "*vefeyât*" kelimesi tercih edildi.

Bazı yazarlar ölümden önce kendi vefeyât yazılarını da yazmışlardır. Bunlardan biri de 1937'de kendi vefeyât yazısını yazan Bertrand Russell'dır. Kendisi için şöyle yazıyordu;

"Hayatının bütün dağınıklığı içinde ondokuzuncu yüzyılın başında aristokratik isyancılarınkini hatırlatan belli bir anakronistik tutarlılığı vardı. İlkeleri tuhaftı, fakat öyle ki eylemlerini yönetiyordu. Özel hayatında yazılarını gölgeleyen acelecilik göstermedi, fakat insan sempatisinden yoksun olmayan samimi bir sohbetçi idi." (Willis, 2006:15).

"*Eulogy*" aynı sözlükte şöyle tanımlanmaktadır: "*Yakın zamanda ölmüş bir kişi hakkında büyük övgüyü kapsayan bir konuşma ya da yazı parçasıdır.*" Görüldüğü gibi "*eulogy*"nin belirleyici özelliği; ölmüş kişinin hemen arkasından yapılmış yüceltme ve övgüyle dolu nesir tarzı bir yazı ya da konuşma olmasıdır. Özellikle *eulogy* yazıları, vefat eden kişinin hususiyetlerini ve anılarını öğrenebileceğimiz duygusal bir içeriğe sahiptir. Diğer yandan bu tür metinler, vefeyât (*obituary*) yazılarına göre daha bir edebî zevki yansıtmaktadır.

Şimdi aşağıda *eulogy* yazı türünü ifade etmek için dilimizde hangi sözü kullanabiliriz? sorusuna cevap aramaya çalışalım. Divan edebiyatında bir anlatım türü olarak karşımıza çıkan *methiye*, daha çok yaşayan bir kişinin, vezirin, padişahın, ağanın ve nesnenin övülmesi tarzındadır (Keleş, 2009: 232). *Mersiye* ise terim olarak "Ölen birinin ardından duyulan üzüntüyü dile getirmek, o kişinin iyi taraflarını anlatmak ve ölene karşı şairin ilgisini ifade etmek üzere yazılan lirik şiirlere verilen ad " (Akt. İsen, 1994:3) olarak tanımlanmaktadır. Mersiyeler genelde dünyanın geçiciliği, gaddarlığı ve zalimliği, feleğe sitem, yas, övgü, olayın tasviri ve dua, temenni olmak üzere başlıca beş bölümden meydana gelmektedir(İsen, 1994:22). Divan edebiyatında Bâkî'nin *Mersiye-i Hazret-i Süleymân Han* en bilinen eserlerdendir. Prof. İsen (1994:74), Şehzâde Mustafa ile ilgili 15 mersiye tesbit etmiştir. Filibelizade Asım ve Namık Kemal'in "Vatan Mersiyesi" savaşlarda kaybedilen topraklara mersiye yazılabildiğini göstermektdir (Anabritannica, cilt 15, s. 598-599). Şeker (2015:236), Hoca Tahsin Efendi'nin 1879'da *Mecmûa-i Ulûm*'da yayımlanan *"Meşhur Said Ağa Merhumun Tercüme-i Hâl ve Târîh-i Vefâtı*"adlı eserini, mersiyeden çok uzakta satirik bir manzume olarak değerlendirmektedir. Bu manzume de gerçekten bu kategoriye uygun olmayan bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan Abdülhak Hâmid Tarhan'ın *Resimli Kitap* dergisinde çıkan merhum Hoca Tahsin Efendi için yazdığı mersiye, modern üslupta yazılmış mersiyeye bir örnektir. Süleymanpaşazade Sami'nin, Maarif Nazırı rahmetli Zühdü Paşa'ya, Meclis-i Maarif Reisi Ali Haydar Bey'e, Ayan'dan Zihni Paşa'ya yazdığı "*Kasîdeler'i*" de bu türdendir.

Ağıtlar, bir kişinin ölümünün arkasından söylendiği gibi üzüntü verici olayların arkasından genellikle kadınlar tarafından söylenmektedir. 732'de Bilge Kağan'ın kardeşi Kül Tiğin için diktirdiği abide de ağıt unsurları içermektedir. 11. yüzyılda derlenen Alp Er Tuna Sagusu da ağıtların ilk şekillerine bir örnektir (Anabritannica, cilt 1, s. 188-189).

Günümüzdeki bazı metinlerde *eulogy*, "anma yazısı" olarak da geçmektedir. Esasında anma yazıları, kişinin ölümünden çok zaman sonra herhangi bir ölüm yıldönümü dolayısıyla daha geç tarihlerde yazılan hatırlama/hatırlatma yazısıdır (Canbek, 2001:111). Hocam Prof. Dr. Kâzım Yaşar Kopraman ile yaptığım bir sohbette, *eulogy* için "*methüsena*" kelimesini kullanılabileceğini söylediğini de belirtmeden geçemeyeceğim. Gerçekten de "*Ölülerinizin iyiliklerini zikredin, kötülüklerini zikretmeyin.*" Hadis-i Şerif'inin kültürümüzde davranışlarımızı şekillendirici etkisine dikkat etmek gerekir.

Bu yazıda ise "*eulogy*"nin karşılığı olarak "*ihtisasat*" sözü özellikle tercih edildi. Bu tercihte 1917'de vefat eden Süleyman Paşazade Sami'nin arkasından hazırlanan kitabın başlığı da etkili oldu. Nail Reşid Unmen'in öncülüğünde bir heyet, onun vefatı arkasından yazılan yazıları "*Süleyman Paşazâde Sami Bey, Külliyat-ı ve Âsâr ve İhtisâsât*" adıyla yayımlamıştı. Mustafa Nihat Özön (1959:329), *Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te* ihtisas kelimesinin Arapça 'hiss'ten geldiğini, hissetme ve duygulanma anlamına geldiği, Fransızca "*sensation*" kelimesine karşılık olarak kural dışı yapılmış ve çok kullanılmış bir söz olduğunu" yazmaktadır. Demek ki yazılı kültürümüzde "ihtisasat" kelimesi, Fransızca "*civilisation*" kelimesine karşılık olarak Arapça bir kelimeden türetilmiş "*medeniyet*" kelimesine benzer bir tarihsel arka plana sahiptir.

Tanımlarını yukarıda verdiğim üzere, methiye, methüsena, mersiye, kaside, ağıt, övgü gibi kelimeler bugün Batı dünyasında kullanılan "*eulogy*" kelimesinin anlamını tam olarak verememektedir. 1918'de Süleymanpaşazade Sami için yazılan yazıların toplandığı kitaba verilen "*ihtisasat*" sözünü önemli bir icat olarak görüyorum. Bu yazıda "*eulogy*"nin karşılığı olarak "*ihtisasat*"ı tercih ediyorum.

İhtisasat [*eulogy*] yazıları; *vefeyât* [obituary] yazılarındaki resmi anlatımdan çok uzakta olup, vefat eden kişilere ilişkin duyguların ve anıların da paylaşıldığı bir düz yazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mustafa Şekip Tunç'un 30 Haziran 1946 tarihli *Cumhuriyet* gazetesine yazdığı "Kaybettiğimiz Milli Değerler:Terbiye inkılâbcılarımızdan İhsan Sungu" yazısı, bu türden bir yazıdır*. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Milli Talim ve Terbiye Cemiyetinde 6 Aralık 1917'de verdiği "Sami Bey, Terbiye Hakkındaki Fikirleri, Nazariyeleri" (Toker, 2007: 349-363) adlı konferans da bir tür genişletilmiş (15 sayfa) ihtisasat metin türündedir. 1929'da Mustafa Necati'nin vefatı üzerine *Hayat Mecmuası*'nın *M. Necati'nin Aziz Hatırasına İthaf* olunan nüshasındaki pek çok yazı da *İhtisasat* yazı türüne girmektedir (Bu yazılar için bk. Altunya (2009:339-357). 1929'da *Hayat* Mecmuasında tarihçi İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın "Aziz Necati" adlı yazısı bir ihtisasat metnidir (bk. Ek 2). Bu yazı, Türk İstiklâl Harbi sırasında Kastamonu İstiklal Mahkemesi'nin

* Beni söz konusu yazıdan haberdar eden Prof. Dr. Özbay Güven'e teşekkürü bir borç bilirim.

faaliyetleri ile de ilgili tarihçilere pek kıymetli bilgiler vermektedir. Naime Halit Yaşaroğlu'nun (1951:16-17) *Öğretmen* dergisinde "Muallim Ahmet Halit öldü" adıyla kaleme aldığı yazı da tarihimizde bir kadının, kocasının ardından yazdığı nadir ihtisasat yazılarına güzel bir örnektir. 1989'da Kurtuluş Kayalı'nın *Toplum ve Tarih* Dergisinde yazdığı "Hocam Niyazi Berkes'in Ardından" yazısı da eleştirel ölümardı yazısına bir örnek olabilir.

Görüleceği gibi ihtisasat yazılarında arkadaşları ve dostları, vefat eden kişinin tercüme-i hâli'nin (biyografisinin) ötesinde duygu, düşünce ve anılarını paylaşmaktadır.

Sosyal Bilgiler Sınıfında Yapılabilecek Etkinlikler

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı'nda Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü adını taşıyan 6. ünitedeki "Atatürk'ün ölümü üzerine yayımlanan yazılı ve görsel kanıtlardan hareketle onun kişilik özellikleri ile fikir ve görüşlerinin evrensel değerine ilişkin çıkarımlarda bulunur." adlı kazanım sosyal bilgilerde *vefeyât* ve *ihtisasat* gibi ölümardı yazı türlerinden yararlandığımıza bir işarettir. Maalesef Copeaux (2007:395-397), okul tarih ders kitaplarına da yansımaları olan bu yazı türlerine ve özelliklerine dikkat etmeden makul olmayan bazı yorumlar yapmaktadır.

Gerçekten de kazanımı (eskiden hedef davranış) gerçekleştirmeye yönelik ders kitabı metinlerinde ve geliştirilen etkinliklerde, bu yazı türlerine, işlevine ve yapısına pek dikkat edilmediği görülmektedir. Ortaokul öğrencileri, bu yazıların amaçlarını, temel unsurlarını ve aralarındaki farkı kavrayabilmeli ve bunları araştırmalarında kullanabilmeli ve bu türden ölümardı yazıları yazabilmelidir. Yukarıda *vefeyât* ve *ihtisasat* yazı türlerine yüklenen anlamdan hareketle, hemen her öğrencinin *vefeyât* yazısı yazabileceği, ama duygusal yakınlık kuramadığı ve tanımadığı kişiler hakkında bir *ihtisasat* yazısı yazamayacağı çıkarımı yapılabilir.

Kathy Blades'in (2016) UNC Eğitim Fakültesinin LEARN NC programında 5. sınıflar için geliştirdiği "George Washington's Obituary" adlı ders planı daha detaylı incelenebilir (http://www.learnnc.org/lp/pages/3262). The Dirksen Congressional Center'ın (2016) merkezin adını aldığı Everett McKinley Dirksen (1896-1969) vefatı sebebiyle yazılmış *vefeyât* ve *ihtisasat* metinleri üzerinden lise 9-12. sınıflar için tasarladıkları ders planının incelenmesi bir fikir verebilir (bk. http://www.dirksencenter.org/print_lp_eulogy.htm).

Yukarıdaki bu ders planlarından da esinlenerek, aşağıdaki etkinlikleri önerebilirim:

1. Sınıftaki öğrencilerin bireysel ya da grup olarak mahalli ya da milli gazetelerden vefeyât yazılarını okuyarak, bu tür yazıların hangi unsurları içerdiğinin bir listesini yapmasını sağlayınız.
2. Bu listeyi sınıfta paylaşacakları bir ortam oluşturunuz.
3. Bir *vefeyât* yazısının unsurları üzerine söyleşi yapınız.
4. Bir *ihtisasat* yazısının, vefeyât yazısından farkları üzerine söyleşi yapınız.
5. Öğrencilerinize, Atatürk'ün hayatı ve başarıları ile ilgili bir internet ve kütüphane kaynaklarından yararlanarak, bir *ihtisasat* yazısı yazdırınız.
6. Öğrencilerinizin *vefeyât* ve *ihtisasat* taslak metinlerini inceledikten sonra, -gerekirse- düzeltmeleri yaparak son hâlini vermelerini sağlayınız.

Özel bir kolejde sosyal bilgiler dersi öğretmenliği yaparken, sosyal bilgiler çerçevesinde öğrencilerimi Ankara'da, Devlet Mezarlığına ziyarete götürdüğümde, sadece bir kaç veli tarafından eleştirilmiştim. Beni, "Çocuklarının psikolojisini bozmakla itham etmişlerdi." Bu eleştirilerden aldığım güçle, daha sonra yüksek lisans öğrencim, Mihraç Kulu'ya (2009) "*İlköğretim sosyal bilgiler eğitiminde mezarlıkların ve şehitliklerin kullanılması*" adlı yüksek lisans tezini çalıştırdım. Belki de bu tez, Türkiye'de bu konudaki ilk çalışma idi. 1830'lardan beri Taş Mekteplerin, -mahalli idarelere ait boş arazilerin kasaba mezarlığının kenarlarında olmasından hareketle- mezarlık kenarlarında inşa edilmiş olduğu gerçeği ve o dönemde Taş Mekteplerden yetişenlerin tarihimizde oynadığı rollerin pek bilinmediği ortadadır.

Batı toplumları; tarihî mezarlık gibi mekânların, bilimsel araştırma yapma ve değer öğretimi açılarından kullanımında oldukça yol kat etmiştir ve bu tecrübelerden de yararlanmak gerekir. Esasen gazeteler yerine, tarihi mezarlıktaki bir mezar kitabesinden hareketle, bir kişinin hayatı ve başarıları hakkında bir vefeyât yazısı yazdırma görevleri de verilebilir. Dayar'ın (2016) Antalya Andızlı Mezarlığında keşfettiği bir mezar kitabesinden (G-9503) hareketle yazdığı kereste tüccarı Ömer Lütfi Efendi Lülü'nün Ölümü ile ilgili makale de Antalya'daki sosyal bilgiler öğretmenleri için hazır bir malzeme sunmakta olup, konunun yerel tarih ile ilişkilendirilmesi ve ortaokul düzeyinde bir etkinliğe dönüştürülmesi de onların becerilerine kalmaktadır.

Ata'nın (1998) Bolu'da, Çetin'in (2013) Akhisar'da ve Şimşek'in (2015) Erzurum'da şehitlik, mezarlık ve anıt çalışmaları için çizdikleri genel çerçeve ve etkinlik önerileri mesleğe yeni başlamış öğretmen adaylarına çok önemli ipuçları

vermektedir. Ancak bu etkinliklerin uygulamasında da aşırıya kaçılmamalı, *"Allah'ım bize yaşama sevinci ver."* cümlesini içeren bir iftar duasında ifade edildiği gibi, ortaokul öğrencilerindeki yaşama sevgisine de zarar vermemeye özellikle dikkat edilmelidir.

Sonuç

Biyografi yazımında *vefeyât* ve *ihtisasat* gibi ölümardı yazıları çok önemlidir. Sosyal bilgiler dersi alan ortaokul öğrencileri, küçük birer tarihçi olarak biyografi araştırmalarında bu türden yazılardan yararlanmakla birlikte, böyle yazılar yazabilmeyi de öğrenmelidirler. Millî kültürün oluşmasında büyük katkıları olan kişilerin ölümleri durumunda ve ölüm yıl dönümlerinde -ki Fransız tarihçi Pierre Nora'ya (2006) göre bu günler de birer *'Hafıza Mekânı'*dır- onlara ilişkin yazılmış *vefeyât, ihtisasat* ve anma yazılarının okunması ve kendi yapacakları tarih araştırmasında kullanılması ve *"yeni"* vefeyât, ihtisasat ve anma yazılarının yazılması hiç süphesiz ki millî kültürün bir sonraki nesle aktarılması ve yeniden üretilmesine vesile olacaktır. *Vefeyât* ve *ihtisasat* yazıları meşhur olmayan, ama öğrencilerin çok yakından tanıdıkları ve kişisel gelişimlerine etki eden kişiler hakkında da olabilir.

Bu etkinlikler amacına uygun biçimde gerçekleştirildiğinde okul, öğrenciyi hayata hazırlama alanı/laboratuvarı değil, öğrenci için bizzat hayatın kendisi olacaktır. Bu türden metinlerin sosyal bilgiler sınıfında kullanıldığı etkinlikleri de nitelik ve nicelik yönünden arttırmaya gerek vardır.

Bu etkinliklerde ortaya çıkan ürünlerin paylaşılabileceği platform ve ortamlara ihtiyaç vardır. Kaleme alınan bu metin, öğretmen adaylarını/öğretmenleri çağdaş ülkelerdeki iyi uygulamalardan haberdar edebildiyse ve bu konudaki farkındalığı artırabildiyse amacına ulaşmış demektir.

Değerlendirme Soruları

1. Vefeyât (obituary) ve ihtisasat (eulogy) yazıları arasındaki temel farklar nelerdir?
2. Meşhur bir kişinin vefatının 50. yıldönümünde onunla ilgili bir ihtisasat yazısı yazılabilir mi? Sınıfta bu konu üzerine tartışınız.
3. Edebiyatçıların ve tarihçilerin ölümardı (nekroloji) yazılarına yönelik yaklaşımlarını çeşitli örnekler üzerinden karşılaştırınız.

Kaynakça

Altunya, N. (2009). *Milli eğitimde Mustafa Necati dönemi,* İstanbul: Başarı Yayımcılık.

AnaBritannica (1993). "Ağıt" *maddesi,* cilt 1, s. 188-189.

AnaBritannica (1993). "Mersiye" *maddesi,* cilt 15, s. 598-599.

Ata, B. (1998). Tarihi mezarlıklar, eğitim ve Bolu örneği. *Bolu Bilim, Sanat ve Kültür Araştırmaları Dergisi,* 1,26-31.

Blades, K. (2016). "A lesson plan: George Washington's obituary", *Learn NC web site,* [Çevrimiçi: http://www.learnnc.org/lp/pages/3262], Erişim tarih: 27 Aralık 2016.

Canbek, N. (2001). Yeni Türk edebiyatında bir anlatı türü olarak deneme. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Copeaux, E. (2007). Türk Okul Tarih Kitaplarında Ölümü Anlatan Sözcükler. İçinde Gilles Veinstein (Ed), *Osmanlılar ve Ölüm Süreklilikler ve Değişimler,* (s.373-399). İstanbul, İletişim.

Çağ, G. ve Sarıbal, İ. (2012). Meşrutiyet devri tarih eğitimine dair bir kaynak: Fatihli Mehmet Tevfik Paşa ve eseri "Osmanlı Tarihi". *Türk Tarih Eğitimi Dergisi,* 1(1), 56-72.

Çetin-Baycanlar, S. (2005). Cahit Sıtkı Tarancı'nın ölümü ardından yazılanlar ve ölüm ardı (nekrolojik) yazıları üzerine genel bir değerlendirme. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(2), 105-112.

Çetin, M. A. (2013). 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabında Türk tarihinde yolculuk ünitesi işlenirken mezarlık ve şehitlik ziyaretlerinin tarih bilgisi ve bilincinin oluşmasında ve öğrencinin akademik başarısındaki etkisi (Akhisar örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Dayar, E. (2016). Antalya'da Bir Devr-i Sâbık Mütegallibesi: Ömer Lütfi Efendi Lülü (1859-1912). *Toplumsal Tarih,* 271, 30-37.

Doğan, Y. (2016). Hatıratlar (anılar) ile sosyal bilgiler öğretimi. İçinde Halil Tokcan (Ed), *Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri,* (s.211-235). Ankara, PegemA Akademi.

Er, Harun ve Melek Körükcü (2016). Biyografiler ile sosyal bilgiler öğretimi. İçinde Halil Tokcan (Ed), *Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri,* (ss.309-333). Ankara, PegemA Akademi.

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî (2013). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin),* (Haz. Ramazan Ekinci), (Ed. Prof. Dr. Âdem Ceyhan), İstanbul: Buhara Yayınları.

İsen, M. (1994). *Acıyı bal eylemek: Türk edebiyatında mersiye,* Ankara: Akçağ Yayınları.

Kayalı, K. (1989). Hocam Niyazi Berkes'in ardından. *Toplum ve Tarih,* 11 (62), 7-8.

Keleş, R. (2009) Örneklerle Türk edebiyatında methiye. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 22, 215-233.

Kulu, M. (2009). İlköğretim sosyal bilgiler eğitiminde mezarlıkların ve şehitliklerin kullanılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Mengi, N. (2016). Bir ölüm yazısı: nekroloji. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum,* 5(13), 161-168.

Nora, P. (2006). *Hafıza mekânları,* (çev. Mehmet Emin Özcan). Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.

Oruç, Ş.(2010). Tarih öğretiminde biyografiler. İçinde Mustafa Safran (Ed), *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri*, (ss.320-326). İstanbul, Yeni İnsan Yayınevi.

Özön, M. N. (1959). Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük, (3. Basım). İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Şeker, S. (2015) Hoca Tahsin Efendi'nin Satirik Bir Manzumesi: Meşhur Said Ağa Merhumun Tercüme-i Hâl ve Târîh-i Vefâtı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 234-246.

Şimşek, U.(2015) Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel şehitlik, anıt ve mezarlıkların kullanımı. İçinde Ahmet Şimşek ve Selahattin Kaymakçı (Ed), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi*, (ss.225-233). Ankara, Pegem Akademi.

The Dirksen Congressional Center (2016) Lesson plans: eulogy and obituary as historical evidence for grade level 9-12", [Çevrim-içi: http://www.dirksencenter.org/print_lp_eulogy.htm], erişim tarihi, 27.12.2016.

Toker, Ş. (Haz.) (2007). *Süleyman Paşazâde Sami bey, külliyat-ı ve âsâr ve ihtisasat.* İstanbul: Dergah Yayınları.

Tunç, M. Ş. (1946, 30 Haziran). Kaybettiğimiz milli değerler:terbiye inkılâbcılarımızdan İhsan Sungu. Cumhuriyet, sayı:2, 1-3 sütun.

Uyanık, M. (1937). *Yeni okulun ders vasıtalarından gazete.* İstanbul: Devlet Matbaası.

Vefeyât trf. Ahmed Refik (Altınay), "Tevfik Paşa", *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası* (1331), 6 (33), 564-569.

Vefeyât trf. İlyas Çelebi, "Bekir Topaloğlu", *İslâm Araştırmaları Dergisi* (2016), 35, 213-219.

Vefeyât trf. Hakan Yılmaz, "Halil İnalcık", *Akademik İncelemeler Dergisi* (2016), 11 (2), 217-231.

Vefeyât trf. Muvaffak Duranlı, "Yuriy İvanoviç Vasilyev", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* (2011), 11 (1), 195-197.

Yahşi, İ. (2011). Tarih öğretiminde gazete kullanımın çok perspektifliliğe etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üni., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yaşaroğlu, Naime Halit (1951) "Muallim Ahmet Halit öldü", *Öğretmen*, cilt 4, sayı:48, 16-17.

Willis, K. (2006). Russell and his obituarists. *the Journal of Bertrand Russell Studies*, (26), 5-54.

EK 1: Bir vefeyât yazısı örneği

KAYIPLAR

Kâzım ORBAY
11.3.1886 — 3.6.1964

Son haftalar içinde kaybettiğimiz büyük kıymetlerden biri de, eski Genelkurmay Başkanlarından Orgeneral Kâzım Orbay'dır.

1886 yılında İzmir'de doğan K. O., 1904 yılında topçu Harp Okulunu bitirerek topçu teğmeni olmuş, 1907 de Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı çıktıktan sonra 1908 yılında staj maksadiyle Almanya'ya gitmiştir.

1909 da Hareket Ordusuna katılmış, 1911 de Trablusgarp harekâtına iştirak etmiş, 1913 de Balkan Harbinde savaşmıştır. 1913 de 3. tümen komutanlığında, 1914 de Genelkurmay Hareket Dairesi Başkanlığında, 1914-1918 yıllarında da Harbiye Nezareti Başyaverliğinde çalışmıştır.

İstiklâl Savaşında Doğu Cephesi Kumandanlığı Kurmay Başkanlığını, Sakarya Meydan Muharebesi sırasında da Millî Müdafaa Vekâleti Ordu Dairesi Başkanlığını, Başkumandanlık Muharebesi esnasında ve müteakiben 3. Kafkas Tümeni Komutanlığını yapmıştır.

1925 de Genelkurmay 2. Başkanlığı ve daha sonra Afganistan ordusu Genelkurmay Başkanlığı hizmetini ifa etmiş, 1929 da 4. Kolordu Komutanlığına getirilmiş ve 1930 da Jandarma Genel Komutanı tâyin edilerek jandarma teşkilâtının kurulması ile görevlendirilmiştir.

1935-1943 yılları arasında 3. Ordu Müfettişliği yapmış, 1946 yılına kadar Genelkurmay Başkanı bulunmuş, 1950 yılına kadar Yüksek Askerî Şûra üyeliği ve Suriye ordusu İslâh Heyeti Başkanlığı yapmıştır. 1950 de emekliye ayrılan K. O.'ın hayatında 27 Mayıstan sonra yeni bir devre başlamıştır.

1961 yılında O'nu Temsilciler Meclisi Başkanı olarak görüyoruz; seçimlerden sonra Cumhuriyet Senatosu üyesidir. Bu sıralardaki vazifeleri esnasında, şahsiyeti, karakteri ve geniş kültürü ile Meclisin saygı ve sevgisini kazanmış, partiler üstü tarafsız ve hakşinas bir sima olarak temayüz etmiştir.

Eski arkadaşlarının, kendisini iyi tanıyanların ittifakla belirttiklerine göre "Karakterli, bilgili ve ifa ettiği hizmetler bakımından memleketimizin yetiştirdiği müstesna değerlerden" biriydi. Vazife aşkını herşeyin üstünde tutan, çalışkan, ciddî, azimkâr bir insan, örnek bir kumandan olarak tanınmıştır. Bu tip insanlara şiddetle ihtiyacı bulunan memleketimiz için ufulü, büyük bir kayıptır.

T.K.

EK 2: Bir ihtisasat yazısı örneği

Hayat — 8 — Sayı 11

Aziz Necati

Onu 1337 senesinde ilk defa Ankarade merkez kıraathanesinin karşısındaki sucunun önünde tanımıştım.

Herkese karşı mültefit olan Necati, beni elimden tutarak o zamanın en işlek ve temiz kıraathanesi olan merkeze götürdü önüne sandalyeler, iskemleler atılmış olan, kahvenin bir tarafına biz de otururduk.

Bana ilk sorduğu sual kütahya cephesinin vaziyetine dairdi. Lâzım gelen cevabı verdim, sarsılmaz bir imanla kısaca «Muvaffak olacağız, muvaffak olacağız» dedi. İşte tanışmamıza başlangıç olan bu görüşmeden sonra onunla kastamonuda birleştik. Kastamonu hatıralarile bizde bıraktığı intıbalar pek kıymetlidir. Bir buçuk sene devam eden Kastamonu hayatı aramızdaki tanışmayı samimiyete kardeşliğe inkılap ettirdi.

Merhum, Kastamonuya istiklâl mahkemesi reisi olarak gelmişti, dinlenmeğe lüzum görmeden geldiği gün mahkemesini kuran Necati verdiği kararların isabetiyle azamanda kendisini halka sevdirmişti.

Ehali mahkeme heyetinden korkmıyor onları ve onu riyasız ve candan seviyordu.

Bilhassa mahkemesinde bulunduğunu (Mehmet onbaşı) hakkında verdiği karar adedi yüzleri geçen bütün samimi coşturmuş heyecana getirmiş ağlatmıştı, halk bu genç reisi kucaklayıp elini öpmek için birbirini çiğniyorda.

Dürüst ve çok temiz hatlı hareketiyle Kastamonu halkının kalplerini teshir eden yirmi altı yaşında genç ve ateşli Necatiyi memleket benimsemiş ve onu fahri hemşeri olarak luğrına basmıştı.

Necati (Kastamonuda bulunduğu birbuçuk sene zarfında sahiblar telkinleriyle bizleri «Açıksöz» gazetesi etrafında toplıyarak durmadan usanmadan geceleri bile çalıştırmıştı.

Yıldız işareti ve (Kılıçarslan) namı müstearıyle en ateşli ve heyecanlı makalelerini, ateşin mıntıklarını orada yazmıştı.

Necati inkılabın yoğurup olgun yetiştirdiği pek kıymetli bir vatanperverdir.

Onu milli mücadelenin daha ilk anlarında sevgili arkadaşı Vasıfla beraber Balıkesirde cephe kumandanı miralay Kâzım beyin [Meclis reisimiz Kâzım paşaH.] yanında Milli davanın en hararetli müdafii olarak görüyoruz. (İzmire Doğru) ismini verdiği gazetesini binbir mahrumiyet içinde çıkararak Milli davayı Müdafaa ediyordu.

Necatideki cevheri gören Kâzım paşa onun elinden tuttu. Büyük Gazi kabiliyet ve istidadını takdir ettiği Necatiyi en mühim işlerde kullandı, nihayet o İsmet paşa Mektebinde en kıymetli devlet adamı olarak yetiştirildi.

Ameliyattan yarım saat evel ziyaretine gittim, yanında Müsteşar Kemal Zaim ve bir iki kişi daha vardı.

Sancının ıstırabı altında bile arkadaşlarına iltifatı unutmıyan Necati beni görünce tebessüm etti, elini uzattı en son benim öptüğüm o elin sahibinin yirmi dört saat sonra aramızdan ayrılmış göreceğini hiç aklıma getirmemiştim bana.

«Bak İsmail Hakkı ben ne oldum» dedi lâzım gelen tesellide bulundum, ameliyatın ehemmiyetsiz olduğunu söyledim.

Ben sözümü bitirince karyoların uykucunda başını önüne eymiş olan Kemal Zaime kulaklarımızın alışkın olduğu gür sesile.

«Ne düşünüyorsun Kemal makadder neyse olur»

dedi.

Ben son demimde de metin olan bu yaralı Aslanın Kükremesinden müteheyyiç olarak odadan fırladım.

Uzun çarşılı oğlu
İ HAKKI